

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2017. március 25.

6. osztály

A tételek kidolgozására szánt idő: 2 óra

I.

30 pont

Olvasd el a következő szöveget, majd oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A fiam, a gazember, nem akar beszélni. Nemsokára meglesz két éves, de annyit, hogy papa is csak kegyes úri jókedvében hajlandó kimondani. Másfelől azonban hibátlanul érti az emberi beszédet, s a legbonyolultabb feladatoknak is játszva a végükre jár. (...) Az a legingerlőbb a dologban, hogy ő nem tanulja meg a mi beszédünket, de mi az övét igen. Szép lassan rácsalogatott minket az ő kézzel - lábbal, mutogatással kevert tolvajnyelvére. Ha valamit keres s megtalálja, fülsértő i-jelzéssel sikoltja világgá örömét; ha nem találja, egy hosszan elnyújtott nyee-vel adja tudtunkra bosszúságát (...). Ha szomjas, odacibál a fiókosszekrényhez, ahol tavaly ilyenkor, amikor betegen feküdt, a szaharinos tea állt. Azóta odajárul vizért, s ha megkapta, jóleső hőmmentéssel jelzi elégedettségét.

Gondoltam, ebből elég. S tegnap, mikor csak ketten voltunk idehaza, leültünk szépen a szőnyegre, szemtől szembe, s azt mondtam neki: – Most pedig, kedves fiam, beszélgetni fogunk.

– Höm – mondta elégedetten, s biztató tekintetet vetett rám.

– Nem, fiam – válaszoltam határozottan. – Mi most magyarul fogunk beszélgetni. Meglóbáltam egy tízdekás papírzacskót, melyre az Édességbolt címe volt rányomtatva, amitől az ő arckifejezése még barátságosabbá derült, azt a gyanút keltve bennem, hogy titokban nemcsak beszélni, hanem talán olvasni is tud már. Szedtem kifelé a nápolyi szeleteket, s bicskával még apróbb szeletekre szabdaltam őket, akkorára, mint egy makkacukor. (...) Az elsőt odatartottam az orra elé.

– Mondd szépen: kérek.

Kitátotta s becsukta a száját, jelezvén, hogy odahelyeztessék a nápolyit. Én azonban nem az ő szájába tettem a nápolyit, hanem a magaméba, s nagy gusztussal, ropogatva kezdtem rágcsálni.

– Nyee! – rikoltotta fölháborodásában.

Megmutattam a második nápolyit.

– Mondd szépen: kérek.

Nem mondta. Megettem. Elővettem a harmadikat. Mikor azt is megettem, azt mondta: bebbe, amit még sohasem mondott volt, de nyilván azt jelenti, hogy piszkos zsaroló. A negyedik és az ötödik nápolyi tűnt fel és tűnt el, amikor – a hatodik láttán - egyszerre így szólt:

– Kéek. (...)

– Csak a grófok raccsolnak, kedves fiam. Mi nem raccsolhatunk, mert a te apád csak egy nyomorult író.

Vidáman elmosolyodott, és így szólt:

– Író.

Gyönyörűen mondta. Mint amikor összeroppantunk egy diót, úgy reccsent az az r. (...) Most már én is odaadtam neki a nápolyit. Lassan és látható büszkeséggel rágta, talán mert érezte, hogy ez volt az első falat, amelyért megdolgozott. Megmutattam a következőt.

– Mondd szépen: cukor.

A szövégi r-t kimondani már férfimunka. Kimondta. Kimondta, hogy kenyér, hogy virág, hogy alma, hogy madár, hogy rocska... Talán egy félóra hosszat csevegtünk kéttagú szavakban; amit mondtam, mondta utánam. Ekkor vérszemet kaptam és így szóltam:

– Mondd szépen: villamos végállomás.

Nézte az én mindenttudó számát, és elkezdte utánaformálni az ő rózsaszínű, puha, számócalevél nagyságú ajkával e két szót. De ők nem akartak világra jönni, megkapaszkodtak valahol, összegabalyodtak, csak valami alaktalan habarék bukott ki a száján. Lehajtotta a fejét, és elkezdett sírni. Bennem pedig előtöltött valami, valami, amire sohasem gondoltam, amit már régen elfeledtem, s ami soha vissza nem öltött volna az emlékezetembe, ha sírni nem látom a fiamat – az, hogy amit tudunk, milyen

fáradalmak és kínok és töredelmek árán tudjuk. Elszégyelltem magam, és kifújtam az orrát, és kezébe nyomtam a nápolyis zacskót, és kimentem a szobából. Tíz perc múlva benéztem hozzá, még mindig a földön ült, eszegette a nápolyit és hüppögött.

(Örkény István: Nápolyi)

1. Hogyan érteti meg magát a kisgyerek a felnőttekkel? 2 pont

2. Mire gyanakodott az apa, amikor meglóbálta fia előtt a papírzacskót? 2 pont

3. Olvasd újra az apa által megfogalmazott tanulságot (az aláhúzott szövegrészt)! Írd meg erről a véleményedet 5-8 mondatban! 8 pont

4. Értelmezd a következő kifejezéseket! 6 pont

a) „biztató tekintetet vetett rám”

b) „Szép lassan rácsalogatott minket az ő kézzel, lábbal, mutogatással kevert tolvajnyelvére”

c) „ők nem akartak világra jönni, megkapaszkodtak valahol, összegabalyodtak, csak valami alaktalan habarék bukott ki a száján”

5. Képzeld el, hogy közben hazaér az anya, és végignézi az apa és fia „párviadalát”. Írd meg az anya és az apa párbeszédét 10-15 sorban! 12 pont

II. 40 pont

Írj egy 15-20 soros monológot, amelyben véleményt mond rólad a kedvenc háziállatod!

III. 20 pont

1. Melyik VÁR-ban nincs katona? Erre mindenki tudja a választ: a lekVÁRban. Mi a megfejtésük az alábbi játékos kérdéseknek? 10 pont

Melyik TOR ...

- a) állatterelő eszköz?
- b) széles orrú krokodilféle hulló?
- c) háziállatot őrző, legeltető személy?
- d) vázra erősített, szétszedhető, hordozható hajlék?
- e) mezőgazdasági erőgép?

2. Építsétek bele egy-egy mondatba az alábbi szavak kétféle jelentésű alakját! 10 pont

vár, nevet, nyúl, kutat, követ

pl. merem: A levest a tányérba merem, de megkóstolni nem merem.

Megjelenés: 10 pont

Összesen: 100 pont